

Póczik Szilveszter

Embercsempészás, nemzetközi bűnügyi együttműködés, ítélethozatal

**Human smuggling, international cooperation
in criminal matters and sentencing**

Absztrakt

A korábbi embercsempész-szervezetek az elmúlt 20–30 évben jelentős átalakuláson mentek keresztül, alkalmazkodtak a gazdasági, politikai, jogi környezet változásaihoz. Magyarországon például a rendszerváltozás időszakában laza szervezettségben és alkalmilag tevékenykedő, kis létszámú, változó személyi összetételű embercsempészcsoportok mára professzionálissá váltak, és beilleszkedtek a nemzetközi hálózatok kapcsolatrendszerébe. Nemzetközi szinten a kibocsátó országokban tevékenykedő toborzók és szervezők képezik a hálózat gyökérzetét. A közbülső szinten többféle, olykor speciális helyismeretet és szaktudást igénylő feladatokat kell megszervezni és elvégezni, valamint ezek elvégzését ellenőrizni. A célországához közeledve a helyi szintű felderítésért és az utolsó köztes határátlépések, illetve végül a célországba történő belépés biztonságos végrehajtásáért a helyi szintű, szükségképpen már erősen konspirált és részfeladataiban funkcionálisan elkülönülő alegységekre és specialistákra bontott szervezet a felelős. Az embercsempészet finanszírozása bonyolult illegális pénzügyi műveletekkel történik, ezekben a kriptovaluták is szerepet kapnak. A bűnüldözésnek a nemzetközi együttműködés során számos eljárási és bizonyítási problémával, valamint a bizonyítékok törvényes beszerzését és felhasználhatóságát érintő nehézségekkel kell szembenéznie. A nemzetközi szervezettségben tevékenykedő bűnözői hálózatok felderítése nemzetközi bűnügyi együttműködést igényel. A nemzetközi bűnügyi együttműködés egyik formája az EU-n belül a JIT-ként rövidített közös nyomozócsoportok megszervezése, amelyek határokon átnyúló nyomozásokat folytatnak. Innovatív megoldás, hogy a nyomozócsoport keretében más tagállam hatóságainak tagjai részt vehetnek egy adott tagállam eljárási cselekményeiben, és a kiküldött tag saját tagállamának illetékes hatóságát nyomozati cselekmény

elvégzésére kérheti fel. A nyomozócsoport által begyűjtött bizonyítékok felhasználhatók valamennyi részes tagállamban folyó büntetőeljárásban. Az Országos Kriminológiai Intézetben lefolytatott 2019. évi empirikus kutatás alapján megállapítható, hogy a magyar bíróságoknál embercsempészési ügyekben igen következetes, de differenciált ítélezési gyakorlat érvényesül.

Kulcsszavak: szervezett bűnözés, embercsempészet, nemzetközi bűnöző hálózatok, migráció, illegális bevándorlás, felderítés, kriptovaluták, nemzetközi bűnügyi együttműködés, közös nyomozócsoport (JIT), ítélezési gyakorlat

Abstract

Earlier human smuggler organizations have undergone a significant transformation by today, adapting to changes of the economic, political and legal environment of today. In Hungary, for example, loosely organized and occasionally operating human smuggler groups with changing personnel at the time of the change of regime, have become by now professional organizations integrated into international OC networks. Internationally, recruiters and organizers in the so called migration sending countries are at the root of the networks. At the intermediate level, a variety of special tasks requiring specific local knowledge and expertise need to be organized, performed and monitored. At the level of the local executors strongly conspired organizations are acting functionally separated into subunits and specialists for subtasks. Human trafficking is financed through complex illegal financial transactions, in which crypto-currencies play an important role, too. Law enforcement has to face a number of procedural and evidence problems in the international cooperation. Detecting international organized crime networks requires close international cooperation of police and judiciary authorities. One relatively new form of international criminal cooperation is the organization of JITs within the European Union that can carry out cross-border investigations. Within the framework of a joint investigation team, members of the authorities of another member state may take part in the proceedings of a given member state. The evidence gathered by the investigation team can be used directly in all participating member state. Based on the empirical research conducted at the National Institute of Criminology in 2019, it can be stated that the Hungarian courts have a very consistent but differentiated sentencing practice in human smuggling cases.

Keywords: organized crime, smuggling of people, international criminal networks, migration, illegal immigration, detection, crypto-currencies, international cooperation in criminal matters, joint investigation team (JIT), sentencing

Bevezetés

Az embercsempészás (a Btk., azaz a 2012. évi C. tv. XXXIV. fejezet 353. §) a közigazgatás rendje elleni bűncselekmények körébe tartozó, az illegális nemzetközi migrációhoz kapcsolódó reaktív deliktum, amely közbiztonsági és rendészeti kihívást is jelent egyszerre (Hautzinger, 2020). Semmiképpen nem összetévesztendő az emberkereskedelemmel (Btk. 192. §), amely többnyire az áldozat akarata ellenére, helyzetét kihasználva, gyakran kényszerrel, fenyegetést alkalmazva valósul meg, bár azzal büntetőjogi és rendészeti szempontból, valamint az elkövetés gyakorlati szempontjából szoros kapcsolatban áll. Az embercsempészás visszatérő vizsgálatának különös aktualitását a 2014/2015 fordulóján kirobbant európai migrációs válság adja. 2015 eleje óta a részben európai, részben Európán kívüli országokból Nyugat-Európába tartó illegális migránsok tömege súlyos humanitárius válságot idézett elő, és hathatós intézkedéseket követelt az érintett országok hatóságaitól csakúgy, mint az Európai Unió egészétől. Az UNHCR (az ENSZ Menekültügyi Főbiztosának Hivatala – United Nations High Commissioner for Refugees) adatai szerint 2014 végére a határokon átlépve új hazát keresők száma elérte a 60 milliót (URL2).

A bevándorlástól leginkább sújtott országokban az illegális bevándorlás és az embercsempészet évtizedek óta probléma. Nagy-Britanniában például a lakosság többsége már 2006-ban súlyos problémának látta az illegális bevándorlást, amelynek során már ekkor halálesetek is történtek. A legtöbb bevándorló Törökországból, Szerbiából és Romániából érkezett. Az illegális bevándorlás visszaszorítása érdekében 2007-ben a britek jelentősen megnövelték a bevándorlással foglalkozó hivatalnoki kar létszámát, és szorosabbra vonták az együttműködést a szervezett bűnözés elleni hivatallal. A bevándorlók közel kétharmada illegálisan érkezett, mások vízumuk lejáta után maradtak az országban. Mintegy kétharmaduk Nagy-Britanniában korábban letelepedett ismerősök vagy rokonok révén talált illegális foglalkoztatót, kb. felük pedig középfokú végzettséggel rendelkezett, de felsőfokú végzettséget csak kevesen tudtak felmutatni (Windt, 2008). Németországban is milliós volt már 2007-ben az illegálisan beérkezők, illetve illegálisan ott tartózkodók száma. Olaszország korábban is az illegális migránsok egyik kedvelt célországa volt. A zöldhatárokon főleg Közép-Kelet-Európából és Ázsiából érkeztek Itáliába, de olykor Svájc és Franciaország felől is próbáltak bejutni az Észak-Afrikából és Dél-Amerikából érkezők. A tenger irányából jövők, főleg észak-afrikaiak és Srí Lanka-iak, Szicíliában és a környező szigeteken értek partot, a Törökország felől érkezők Calabriát, Lampedusát tekintették célpontnak, az albánok Apuliába igyekeztek hajón (Windt, 2008). Az illegális migránsok iskolázottsági összetétele máig nem

sokat változott: többnyire húsz-harminc év közötti, alacsonyan képzett férfiak (Póczik, 2018), akik a jobb megélhetés reményében a jóléti államok egyikében, többnyire az Egyesült Királyság, Németország, Spanyolország, Ausztria, Svájc, Svédország területén szeretnének letelepedni és új életet kezdeni.

A háborúk, drasztikus politikai változások, valamint az éghajlatváltozás, környezeti katasztrófák, megélhetési válságok, nem utolsósorban pedig a kiszélesült globális kommunikációs mechanizmusok és egyéb tényezők hatására hirtelen meglóduló nemzetközi illegális vándorlás kedvező lehetőséget nyújtott a szervezett bűnözői hálózatok és csoportok számára. A legális nemzetközi migráció csatornáinak szűkössége miatt az illegális (irreguláris) vándorlók magas kockázatokat vállalnak utazás közben. A vándorlók kiszolgáltatott helyzetét használják ki a bűnelkövetők. A nemzetközi illegális migrációval kapcsolatos tapasztalatok hatására és a fenyegetések elhárítása érdekében a magyar jogalkotás új büntetőjogi tényállások, az úgynevezett határzárás bűncselekmények bevezetésével reagált, egyben szigorította az embercsempészséhez kapcsolódó szankciókat (Póczik, 2018).

Az embercsempész-hálózatok jellegzetességei

Az embercsempészet összetett, magas szintű technikai tudást és konspiratív szervezettséget feltételező bűncselekmény, ezért az ezzel kapcsolatos szolgáltatás jellegű, látszólag legális vagy kifejezetten illegális tevékenységek, mint a valódi vagy hamis okmányok beszerzése, az illegális határátlépés szervezése és/vagy az ahhoz történő segítségnyújtás, az ideiglenes elhelyezés, az idegen országokon belüli és azokon át történő szállítás stb. tarifái igen magasak, és az igények és kockázatok fokozódásával növekszenek. A Frontex (Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökség) becslése szerint a 2017–2019 időszakban az embercsempészek több, mint 330 millió eurót kerestek a Földközi-tenger nyugati és középső részén elkövetett bűncselekményekből. Csak 2017 folyamán a migránsokat hajóval Olaszországba jutató csempészhálózatok migránsenként 1300 euróval számolva mintegy 135 millió eurót kerestek. Míg korábban a migránsok 1000–2000 eurót fizettek az Algériából vagy Marokkóból Spanyolországba történő szállításért, 2018 közepétől a díjak fejenként 3000 euróra emelkedtek, mivel az illegális migráció súlypontja a közép-mediterrán régió felől a Földközi-tenger nyugati régiója felé kezdett elmozdulni (URL5). Fennáll a veszély, hogy a jövőben az embercsempészsére szakosodott bűnözői hálózatok megnövekedett képességeik birtokában intenzívebb aktivitást mutatnak majd más bűncselekményi

területeken mint a pénzmosás, korrupció, árucsempészet, emberkereskedelem és terrorizmus (Frontex, 2020).

A korábbi embercsempész-szervezetek mára jelentős átalakuláson mentek keresztül, alkalmazkodtak a gazdasági, politikai, jogi környezet változásaihoz. Magyarországon a rendszerváltozás időszakában létrejött, lazán szervezett és alkalmilag tevékenykedő, kis létszámú, változó személyi összetételű embercsempészcsoporthok mára professzionálissá váltak és beilleszkedtek a nemzetközi bűnözői hálózatok kapcsolatrendszerébe. E csoportok tagjai már a 20. század utolsó évtizedének közepére néhány tagból álló, viszonylag állandó kemény mag köré csoportosultak, majd kialakultak a stabil, vertikálisan és horizontálisan szerveződő hierarchikus embercsempész-szervezetek, amelyeknek hivatásos bűnöző tagjai tervszerű munkamegosztással rendszeres illegális haszonszerzésre törekednek (Gaál, 2005). Helyi szinten ez a hierarchikus struktúra a hatékony konspiráció előfeltétele.

A nemzetközi embercsempész hálózatok ma már többrétegűek és sokarcúak, strukturális szinten formailag egyfelől hálózat jellegűek, másfelől szervezet-szerűek. Nemzetközi szinten a hálózat gyökerét a kibocsátó országokban tevékenykedő szervezők és toborzók alkotják, de róluk tudhatunk a legkevesebbet. A kibocsátó országokban, illetve régiókban székelő gyökércsoportok élén egymással közvetlen kapcsolatot tartó, rendszerint azonos nemzetiségű vagy nyelvű, gyakran rokoni kapcsolatban álló szervezők állnak. Tevékenységük célja, hogy megfelelő számú fizetőképes illegális migránst toborozzanak, és segítsék elindulásukat a célországok felé. Fedőszervként gyakran használnak legális utazási vagy munkaerő-közvetítő irodákat. Kapcsolatban állnak a regionális szervezőkkel, akik az illegális migrációs útvonalon fekvő országokban fejtik ki tevékenységüket.

A mai illegális migráció nagy földrajzi távolságokat ível át, számos közbülső áttétel révén működik. A köztes csoportok gondoskodnak az illegális migránsok adott országba történő bejuttatásáról, elrejtéséről, pihentetéséről, a továbbszállítást végzőknek történő átadásról. A regionális, illetve végül a pontszerűen megjelölhető célterület felé közeledve a szervezettség egyre szigorúbb, szubordinációs alapú rendszerré merevedik, amelyben elkülönül a vezetői, összekötői és végrehajtói szint. A közbülső szinten többféle, olykor speciális helyismeretet és szaktudást igénylő feladatokat kell elvégezni, ezeket ellenőrizni, amit rendszerint mindkét kultúrában járatos személyek végeznek. Ilyen tevékenység egyebek között a kétnyelvű információtranszfer: a tolmácsok a kiinduló és a tranzit ország nyelvét egyaránt beszélő, bármilyen jogcímen, például valóságos vagy névházasság révén bevándorolt személyek, vagy ezek két anyanyelvű utódai. Mivel nem szakemberek, fennáll az információvesztés vagy a téves közlés

veszélye, ők maguk pedig szolgáltatásukkal olykor akaratlanul válnak bűnseggé. Az ellenőrök felügyelik a szállítások biztonságát, ők felelnek a hatósági kapcsolatok rendezéséért, a megbízhatatlan közreműködők kiszűréséért és az utaztatott személyek és csoportok továbbításáért a közbeeső ország(ok)ban.

A célországhoz közeledve a helyi szintű felderítésért és az utolsó köztes határátlépések, illetve végül a célországba történő belépés biztonságos végrehajtásáért a helyi szintű, szükségképpen erősen konspirált és részfeladataiban funkcionálisan elkülönülő csoportokra és specialistákra bontott szervezet a felelős, amely időről időre személyes ismeretségi alapon beszerezett alkalmi segítőkre is támaszkodhat. Feladatuk az államhatáron való átjuttatás. Alaposan ismerik a határterület földrajzi, infrastrukturális helyzetét, a határőrizet szervezettségét, eljárásait és alsóbb rangú személyi állományát. E csoportokban külön személyek végzik a felderítést, a szállítást, az előfutó-biztosítást és a mélységi biztosítást, valamint a távoli megbízók informálását. Specialisták végzik a különféle okmányokkal kapcsolatos (például hamisítási) feladatokat, a „honoráriumok” beszedését, elosztását és továbbítását, ahogy ezt a kábítószerüzlet pénzügyi csatornáit tekintetében is jól ismerjük.

A hálózatok központjai és a köztes, valamint helyi végrehajtó szervezetek között nincs közvetlen kapcsolat. A konspiráció követelményeinek megfelelően gyakran még a helyi szervezet sejtjei vagy tagjai sem ismerik egymást. A feladatokat és utasításokat távközlési eszközökön kapják. Korábban erre megfelelt a telefon és a kódolt beszéd, mára azonban ezek helyét – a hatóságok számára részben még ma is hozzáférhetetlen – mobil kommunikációs platformok, sőt olyan rafinált módszerek vették át, mint a webalapú szerepjátékok és játékkonzolok. Ezt igazolták az Országos Kriminológiai Intézetben lefolytatott 2019. évi célkutatás eredményei (Póczik, Bolyky & Sárík, 2019). Az akkori vizsgálatból az is kiderült, hogy bár végrehajtói szinten számos embercsempészt sikerül leleplezni, a csempész szervezetek vezetői ellen igen nehéz eredményes büntetőeljárást folytatni, a végső mozzatoként működő szervezők pedig szinte elérhetetlenek, így érinthetetlenek. A 2019. évi kutatásból kiviláglott, hogy az embercsempészek túlnyomó többsége nagy biztonsággal bűnszervezetek számlájára írható, de ezt rendkívül nehéz és gyakran nem is sikerül bizonyítani. A különféle migrációs utakon tevékenykedő embercsempész hálózatok, szervezetek és csoportok szervezettsége – különösen a funkcionális specializáció eltérései miatt – mutat bizonyos különbségeket, ezek azonban az általános képet nem befolyásolják.

Bár Magyarországon és régióinkban a 1990-es évtized végére az embercsempészes szervezett formája vált meghatározóan jellemzővé, az embercsempészesi deliktumok minőségi jellemzői a külső körülmények változásának megfelelően

és a kereslet fizetőképességének arányában változnak. Az általában alkalmazott módszer szerint a csempészek a csempészett személyeket a tranzit- vagy célállam szárazföldi vagy vízi határáig kísérik, azon átsegítik, a túloldalon pedig helyi segítők várják őket és járművel biztosítják továbbutazásukat. A tengeri régiókban, ahogy az utóbbi években tapasztaljuk, a rövid vízi utazást követően átveszik őket egyes nem-kormányzati szervezetek (röviden NGO-k) migránstaxiként üzemelő hajói, partraszálláskor pedig átadják őket a – mentésre és átmeneti ellátásra kötelezett – hatóságoknak. Máig találkozunk alkalmi elkövetőkkel vagy alkalmoszerűen összeállt amatőr csoportokkal is. Ahogy korábban is ismert, az ilyen alkalmi elkövetés során ma is jellemző az államhatár taxival vagy magán gépkocsival való megközelítése, a járőrszolgálat megfigyelése, kikerülése, majd az államhatár gyalogos átlépése (Gál, 2005), illetve a gyalogos átkísérés, ami azonban hazánkban a határkerítés megépülésével igen megnehezült és kockázatosná vált. Ezért az alkalmi embercsempészek gyakran becsapják a migránsokat. „Megautóztatják”, majd valamely tranzitország mélyeségi területén magukra hagyják őket, azt hazudva, hogy már a célországban vannak. Az alkalmi embercsempészek a vándorlókat gyakran csak a célországgal szomszédos területekig vagy a célország külső határáig kalauzolják. Az utóbbiak onnantól magukra hagyva az ismeretlen terepen papír- vagy internetes térképek, vázlatok, jellegzetes tereptárgyak vagy előre gyártott tájékoztató füzetek alapján tájékozódnak. Informáltságuk azonban egyre javul (URL1). Sokan az államhatárt önállóan, általában kettő-öt fős kiscsoportokban gyalog igyekeznek illegálisan átlépni, kihasználva a sötét napszakokat, rossz látási viszonyokat és a terep adta elrejtőzési lehetőségeket.

Elkövetési módszerek, másodlagos és kiegészítő bűncselekmények

Az embercsempészetet általában kiegészítő bűncselekmények kísérik. Az embercsempészek az illegális migráns csoportokat gyakran személy- vagy tehergépjárművekben, lakókocsikban, utánfutókban, vasúti kocsikban elrejtve vagy hamis úti okmányok segítségével kísérik átszállítani a legális határátkelőhelyeken. Korábban előfordult, hogy lopott autót vagy lopott rendszámot használtak, de járműveik ma már a megbízható azonosító módszereknek és elektronikus nyilvántartás alapú ellenőrzéseknek köszönhetően szinte kivétel nélkül jogtiszta. Szállításra használt járműveiket azonban rendszeresen váltják, bérelt gépkocsikat vesznek igénybe. A tengeri migránstaxikat üzemeltető NGO-k ma már nem is leplezik saját és járműveik identitását, céljuk egyértelműen és deklaratívan a célországok népességének és gazdaságának átalakítása a migráció révén.

Gyakori az úti okmányok kapcsán elkövetett közokirat-hamisítás. A hamis okmányok korszerű technikával készülnek. Számos ország nem fordít kellő figyelmet a visszaélések megakadályozására, okmányaik nem tartalmaznak a hamisíthatóságot kizáró biztonsági elemeket. Az embercsempészek alaposan felkészítik a migránsokat új okmányaik tartalmából, valamint arra, hogyan viselkedjenek, a hatóságok kérdéseire mit válaszoljanak, a származási országokra utaló jeleket, bankjegyeket, eredeti okmányokat, ruházati emblémákat és gyári jelzéseket pedig eltüntetik. A felkészítés gyakran tanfolyami oktatásként, kollektív ismeretátadással történik annak érdekében, hogy csoportos lebukás esetén egyforma történeteket adjanak elő. A csempészek saját önvédelmük érdekében gyakran gondoskodnak arról, hogy a csempészett személyek, ha akarnak se tudjanak felvilágosítást adni az elkövetés helyére és idejére vonatkozóan. Ezért gyakran megtevesztik őket, így nem tudják, melyik országban jártak korábban vagy járnak éppen, és nem ismerik arcról az elkövetőket sem. A migránsokat kísérő embercsempészek lebukás esetén az etnikai azonosságra és/vagy nyelvismeretre támaszkodva maguk is migránsnak adják ki magukat. Olykor több hamis személyazonosságot használnak. A migránsok kiléte sem azonosítható, mert semmilyen személyes dokumentumot nem tartanak maguknál, tanúskodás és vallomástétel esetén nem működnek együtt a hatósággal, hiszen érdekezésszerűséget látnak maguk és az embercsempészek között.

A végrehajtók az illegális átlépésre kiválasztott határ mindkét oldalán feldehárítást végeznek, és a határrendészet által legkevésbé őrzött határszakaszokat preferálják. Az elkövetés ideje rendszerint a késő éjszakai időszak. Az útvonalakat és pihenőhelyeket előkészítik, ellenőrzik. Az előfutók felméri a szállítási útvonalat és veszély esetén a szállítójárművet leállítják, elrejtik, vissza vagy más útvonalra irányítják. Pihenőhelyeket rendeznek be, fő- és tartalék útvonalakat jelölnek ki, előfutót vagy terepfigyelőt és fejlett technikai berendezéseket alkalmaznak. A kapcsolattartásban alkalmazott mobiltelefonokat rendszeresen cserélik vagy idegenek nevére vásárolt készüléket használnak, illetve visszatértek a fent említett internetes eszközök mellett a nyilvános telefonfülkéből vagy rádió adóvevőn bonyolított hívásokhoz. Az embercsempészes során a csempészett csoportok nagysága igen változó, a tengereken nagyobb, a szárazföldön egyre kisebb csoportokban történik. Az embercsempészek folyamatosan keresik és építik ki rendészeti kapcsolataikat, egyfelől az információszerzés érdekében, másfelől a megvesztegetés és bűncselekményekbe történő bevonás lehetőségeit keresve, hiszen ezek a kapcsolatok profilváltás vagy alternatív bűnözői tevékenység folytatása esetén jól kamatoztathatók a tiltott, hamis és/vagy magas jövedéki tartalmú csempészaruk szállításában és forgalmazásában is.

A pihenőhelyek lehetnek a tulajdonos tudtával térítés ellenében vagy tudtán kívül igénybe vett magánbirtokok, házak, lakások, olcsó motelek, elhagyott mezőgazdasági vagy katonai épületek, amelyek a határátlépés tervezett helyszínéhez közel, de félreeső helyen találhatóak. Az elkövetők általában gondoskodnak az illegális migránsok szigorú őrzéséről és ellátásáról. Az embercsempészek körében ismert az „ismételt begyűjtés” módszere: az illegális migránsokat ráveszik, hogy a határátlépést követően kérjenek menedéket a menekültügyi hatóságnál, majd a befogadó állomásokon vagy azok környékén szervezik meg vagy újjá a migráns transzporokat. Tehát lényegében a menekültügyi befogadó központokat használják pihenő állomásként.

Pénzforgalom, finanszírozás és pénzmosás az embercsempészetben és azon túl

Az embercsempészek induláskor olykor csak előleget kérnek, az áldozatok pedig utólag fizetik ki a fennmaradó hátralékot, vagy ledolgozzák az adott összeget (ez azonban már az emberkereskedelem tárgykörébe tartozik). A migráció magas költségei és kockázatai okán a migránsok körében gyakori az illegális munkavállalás és más jogellenes cselekmények elkövetése: koldulás, prostitúció, haszonszerzésre irányuló és/vagy erőszakos bűncselekmények (Póczik, 2017). A migráció, egyebek között az illegális migráció sajátos finanszírozási formája a különösen Kelet-Ázsiában és az arab világban elterjedt hawala rendszer (Málnássy, 2016), amely eredeti jelentésében a bizalmon alapuló fizetések rendszere, de elterjedt a terrorfinanszírozás, valamint a korrupciós és kábítószeréből származó pénzforgalom módszereként is. E régi intézmény már a keresztes háborúk idejében ismert volt, és az európai bankrendszer őseként is tekinthetünk rá. Ennek ellenére ma illegális pénzügyi szolgáltatásnak, tiltott banki tevékenységnek, sőt pénzmosásnak minősül. Sok-sok közvetítő bevonásával működik, és nagyban támaszkodik családi vagy regionális kapcsolatokra. Alkalmazásakor pénzmozgás csak a kapcsolati lánc végein történik. A küldő fél megkeresi a közvetítőt (hawaldar) és átadja neki az összeget, aki kapcsolatba lép partnerével a célországban, és közli vele, kinek mekkora összeget kell kifizetnie. Mindkét közvetítő levonja saját jutalékát, a címzett pedig – a hatósági ellenőrzés lehetőségének kiküszöbölésével – felveszi a számára küldött pénzt egy telefonon kapott hitelesítő kód segítségével. Előnye az anonimitás, az alacsony jutalék és a bankokénál kedvezőbb valutaváltási árfolyam. A közvetítők sokrétű kapcsolatban állnak és különféle ügyletek szaldóját számolják el egymás közt. A nyilvántartás csupán „kockás füzetben” történik, ezért szinte lehetetlen felgöngyöltetni.

Hasonló a helyzet az utóbbi néhány évben létrejött kriptovaluták alapuló fizetési rendszerekkel. Bűnözői körökben a bitcoin a legkedveltebb. Előnye az anonimitás, decentralizáltság, hogy lefoglalhatatlan és azonnali fizetést tesz lehetővé, bár a hagyományos valutákra történő átváltás már körülményesebb. A darkneten működő feketepiacokon a kriptovaluták bevett fizetőeszközök. Az egyik legnagyobb digitális feketepiacon, az AlphaBayen 350 ezer különböző illegális terméket lehetett vásárolni bitcoin segítségével. A bitcoin tranzakciókat érintő kutatás eredménye szerint mintegy 24 millióan használnak bitcoint illegális célokra, vagyis az összes használó negyede. Évente 36 millió illegális tranzakció történik, ami az összes tranzakció 44%-a, ezek összértéke évi 72 milliárd dollár, vagyis az összes tranzakció értékének ötöde. A tranzakciók mellett a bitcoin bűncselekmények esetében, például a terrorcselekmények finanszírozásában is szerepet játszhat, vagy a zsarolóvírusok esetében, amikor is az elkövetők a titkosítás feloldásáért valamely kriptovalutában követelik a fizetséget (URL3). A kriptovalutákat ezek tisztázatlan jogi státusza teszi alkalmassá a pénzmosásra. Önmagában az is vitatott, pénzként vagy tulajdonként kell-e definiálni őket, és kell-e hozzájuk banki infrastruktúrát rendelni. Ha nem, akkor a digitális pénz nem lehet tárgya a pénzmosás elleni mechanizmusok vizsgálatának, ebben azonban szintén vita van.¹

A felderítés nehézségei, a nemzetközi bűnügyi együttműködés és a közös nemzetközi nyomozócsoporthok

A nemzetközi szervezettségben tevékenykedő bűnözői hálózatok felderítése nemzetközi együttműködést igényel. A nemzetközi együttműködés egyik formája a rendőri/nyomozati együttműködés, másik formája az igazságügyi együttműködés. A rendőri/nyomozati együttműködés az Interpol (International Criminal Police Organization, 194 országot tömörítő nemzetközi bűnüldöző és információs szervezet) közbejöttével az ügynevezett SIENA rendszeren (Secure Information Exchange Network Application – Biztonságos Információcsere-Hálózati Alkalmazás) folytatott kommunikáció útján történik. Az igazságügyi együttműködés részben a nemzetközi egyezményeken alapuló jogsegélyforgalommal, részben a közös nyomozócsoporthok, ügynevezett JIT-ek (Joint Investigation Teams) felállításával valósul meg. Az Európai Unió tagállamai közötti jogsegélyforgalom a kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló 2000.

¹ A kriptovaluták tekintetben az EU terrorizmus elleni küzdelemről szóló 2017/541 irányelve, illetve a pénzmosás megelőzéséről szóló 2015/849 irányelv ma már nyilvánvalóan revízióra szorul.

májusi EU jogsegélyegyezmény alapján bonyolódik.² A harmadik államokkal folytatott jogsegélyi együttműködés alapja az 1959. április 20-án kelt kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló európai egyezmény (Strasbourggi Egyezmény).³ Az uniós jogsegélyegyezmény közvetlen jogsegélyforgalmat tesz lehetővé, ezzel szemben a Strasbourggi Egyezmény szerint a jogsegélyek forgalma az érintett államok központi hatóságain – elsősorban az igazságügyi minisztériumokon – keresztül, a kérés teljesítése pedig a megkeresett állam joga alapján történhet. Előzetesen vizsgálni kell, hogy a jogsegélyi kérelemben foglalt cselekmény a megkereső és megkeresett állam joga szerint egyaránt bűncselekménynek minősül-e. További lehetőséget nyújt a jogsegélyi együttműködésre a Schengeni Végrehajtási Egyezmény 53. cikke, amely szerint a szerződő felek igazságügyi hatóságai a jogsegély iránti kérelmeket egymás között közvetlenül megküldhetik, és az azokra adott válaszokat ugyanilyen módon küldhetik vissza. Ezekon kívül léteznek kétoldalú jogsegélyegyezmények is.

A több államra kiterjedően tevékenykedő nemzetközi bünszervezetek ügyében a nyomozati és igazságügyi együttműködés hatékony eszköze a kölcsönös elismerésen (Farkas, 2016) és bizalmon alapuló közös nyomozócsoport (JIT) jogintézménye. A JIT több állam nyomozó és igazságügyi tisztviselőből összeállított egység, amelyet írásbeli megállapodással meghatározott célra és időtartamra hoznak létre, hogy a részes tagállamok területén bűnügyi nyomozást folytasson. A JIT-ek létrehozása akkor indokolt, ha a már megkezdett nyomozati eljárásban a több tagállamra kiterjedő bűncselekmény felderítése rendkívül bonyolult, és az adott bűncselekmény tárgyában a több tagállamban folyó nyomozások összehangolása elengedhetetlen. Konkrétan, ha nagy ráfordítást igénylő, határon átnyúló, más tagállamokat is érintő bűnügyi nyomozása szükséges, amely az érintett tagállamok nyomozati cselekményeinek szoros összehangolását teszi szükségessé, és ezt az adott bünszervezet összetettsége és tevékenységének kifinomultsága megköveteli (Útmutató, 2017). Jellemzően ilyen bűncselekmények az embercsempészás, az ember- és kábítószer-kereskedelem, valamint a nemzetközi pénzmosás, illetve más pénzügyi, áfa- és adócsalások (Bezsényi et al., 2015). E közös nyomozócsoportok felállítása a kezdeti idegenkedés elmúltával a 2010 utáni periódusban jött igazán lendületbe (Rijken, 2006). Az évtized végére már közel száz befejezett nyomozásban vettek részt közös nyomozócsoportok. A magyar nyomozóhatóság 2011-ben vett először részt ilyen közös nyomozócsoportban. Ezek azóta idehaza is igen sikeresnek bizonyultak (Schmidt, 2017).

2 Az Európai Unió tagállamai közötti kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló 2000. május 29-én kelt egyezmény és az egyezmény 2001. október 16-án kelt kiegészítő jegyzőkönyve. Lásd 2005. évi CXVI. törvény.

3 Magyarországon kihirdette az 1994. évi XIX. törvény.

Az Európai Unióban a JIT-ek létrehozása az EU jogsegélyegyezmény 13. cikke és az Európai Tanács közös nyomozócsoportokról szóló 2002. június 13-i kerethatározata alapján történik.⁴ A közös nyomozócsoport keretében a részes államok nyomozóhatóságai közvetlenül adhatják át egymásnak a rendelkezésre álló bizonyítékokat és egymás területén saját országuk joga szerint végezhetnek nyomozási cselekményeket, illetve aktívan részt vehetnek a társhatóság eljárási cselekményeiben. A JIT-ek meghatározott, de meghosszabbítható időre jönnek létre. Munkájuk befejezésekor a tagok értékeli az elvégzett munkát és az együttműködés hatékonyságát. A közös nyomozócsoportok szakértői hálózata 2005 óta tevékenykedik (Xanthaki, 2006), és időről időre útmutatókat ad ki annak érdekében, hogy előmozdítsa a közös nyomozócsoportok alkalmazását. Minden tagállam egy vagy több igazságügyi és vagy bűnüldözési szakértőt jelöl ki, akik nemzeti kapcsolattartó pontként és tanácsadóként munkálkodnak. A szakértői hálózat külön útmutatót állított össze a pénzügyi kérdések rendezéséhez (Titkarság, 2018). Az Európai Unió Büntető Igazságügyi Együttműködési Ügynöksége, vagyis az Eurojust feladata a tagállamok igazságügyi hatóságai közötti stratégiai és operatív eszközökkel történő koordináció a több tagállamban folyó nyomozások és a büntetőeljárások terén, főként a kölcsönös jogsegély és az európai elfogatóparancs révén (Szijártó, 2019). Az Eurojust segítséget nyújt a közös nyomozócsoportok szakértői hálózatának tevékenységéhez is (Útmutató, 2017).

A bűnüldözésnek a nemzetközi együttműködés során számos eljárási és bizonyítási problémával, valamint a bizonyítékok törvényes beszerzését és felhasználhatóságát érintő nehézséggel kell szembenéznie. A jogsegélyi eljárások hosszadalmasak, és az így beszerzett bizonyítékok felhasználhatósága gyakran kétséges, különösen, ha a partnerország jogrendje, illetve eljárásjoga eltér az Európai Unióban elfogadott elvektől. Bár a jogsegélyforgalomban beszerzett bizonyítékok problémamentesen felhasználhatók, a beszerzés folyamata lassú és bürokratikus még akkor is, ha a partnertestületek között bizalmi kapcsolat áll fenn. A több államot érintő ügyekben előfordul joghatósági és illetékességi ütközés. Gyakorlati problémát jelentenek a magas fordítási költségek és a fordítás nehézségei. Az embercsempészek gyakran több nyelvet, köztük ritka nyelveket vagy dialektusokat beszélő emberek, kommunikációjuk fordítása különleges ismereteket igényel, a lehallgatott telefonbeszélgetések pedig gyakran használhatatlanok a bűnüldözők számára. Schmidt Gábor az embercsempészés tárgyában indult ügyek kapcsán felhívja a figyelmet arra az érdekkonfliktusra, amely

4 Lásd az Európai Unió tagállamaival folytatott büntügyi együttműködésről szóló 2012. évi CLXXX. törvény, különösen 70/A–70/H §§.

egyrészt az eljárási garanciákat betartó büntetőeljárás, valamint a bűnszervezet teljes felszámolása, valamennyi szállítás vád tárgyává tétele, azaz a legalitás elve és a perökönómia között húzódik (Schmidt, 2017).

A magyar részvétellel megvalósult nemzetközi bűnügyi együttműködés ékes példája volt a 71 ember halálát okozó parndorfi halálkamion esetének kivizsgálása. A nyomozás a Nemzeti Nyomozó Iroda vezetésével és a Kecskeméti Járási és Nyomozó Ügyészség, majd a Bács-Kiskun Megyei Főügyészség felügyeletével a 2015. augusztus 27-én az osztrák Parndorf község közelében leparkolt kamionban holtan talált migránsok haláláért felelős bűnszervezet ellen indult, a csempészett személyek sanyargatásával, üzletszerűen elkövetett embercsempészsé bűntette, valamint különös kegyetlenséggel, több ember, részben tizenegyedik életévét be nem töltött személyek sérelmére elkövetett emberölés bűntette miatt. A magyar hatóságok a 2015 szeptemberében az Eurojustnál tartott koordinációs értekezleten közös nyomozócsoport felállítását javasolták, de a német hatóságok vonakodása miatt maradt a jogsegélyi együttműködés lehetősége. A 2015 augusztusától egy éven át folyó egyeztetés az ügyben érintett országokkal hatékony nemzetközi együttműködést eredményezett. A nyomozás megállapítása szerint a 2015. augusztus 26-án az osztrák rendőrök, az A4-es autópálya mellett félreállított furgonra bukkantak, melynek rakterében talált halottak, köztük nyolc nő és négy gyerek, útközben, még magyar területen megfulladt. Az elkövetők egy 14 tagú nemzetközi embercsempész csoport tagjai voltak, akik 31 esetben, mintegy 1200 embert csempészték Németországba, ami a vezetők számára kb. 300 000 euró bevételt hozott. Szállítási módszereik rendre veszélyeztették a migránsok életét. A csempészek tudták, hogy az utasok megfulladhatnak, mégsem álltak meg, attól tartva, hogy nem kapják meg a beígért ezer eurót. A sértettek az indulás után hamarosan dörömbölve jelezték, hogy elfogyott a levegőjük. A bolgár sofőrök telefonon értesítették afgán főnöküket, aki azonban megtiltotta, hogy megálljanak, kinyissák az ajtót és vizet adjanak a bent lévőeknek. Azt az utasítást adta, ha meghalnak, tegyék ki őket valahol az erdőben. A tragédia után a csoport még két szállítmány elindítását tervezte, de időközben őrizetbe kerültek.

Mint kiderült, a 2015 elejétől augusztusig működő bűnszervezetet afgánok irányítottak, bolgár középvezetők, libanoni járműbeszerzők, valamint bolgár előfutók és szállítók vettek részt benne. Köztük szigorú hierarchia és feladatmegosztás érvényesült. A magyar hatóságok már a nyomozás elején elfogták a bűnszervezet vezetőjét, a négy szervezőt és a kamion sofőrjét. Az elkövetők állampolgársága és kapcsolatrendszere nemzetközi bűnszervezetre utalt. A csoport ellen már büntetőeljárások folytak Németországban, Ausztriában, Bulgáriában és Szerbiában is. A holtan talált 71 migráns, valamint az egy nappal később

szintén majdnem halálos kimenetelű embercsempészes ügyében Ausztriában indult büntetőeljárást a magyar Legfőbb Ügyészség 2015 novemberében átvette. A nyomozás megállapította, hogy a migránsokat a szerb-magyar államhatáron illegálisan léptették be Magyarországra a bűnszervezet Szerbiában tevékenykedő tagjai. A Szerbiából és Bulgáriából jogsegély útján beszerzett, származásra, állampolgárságra és büntetett előéletre vonatkozó bizonyítékok alapján a nemzetközi bűnöző csoport valamennyi tagját és minden embercsempész szállítását sikerült felderíteni.

Ítékezés

A 2019. évi kutatás során 76 jogerős ítélet vizsgálata alapján megállapítottuk, hogy a magyar bíróságoknál embercsempészesi ügyekben igen következetes, de differenciált ítélezési gyakorlat érvényesül, ami az önálló elkövetők, a kiscsoportban tevékenykedők és a nagy létszámú bűnszervezetek tagjainak eltérő megítélésében mutatkozik meg. A bűnszervezet keretében megvalósított bűncselekmények elkövetőivel szemben a kiszabható büntetési tétel felső határa a kétszeresére emelkedik⁵, és a szabadságvesztés büntetés fegyházban hajtandó végre⁶ – a feltételes szabadulás lehetőségének kizárásával⁷ –, emellett a Btk. egyéb súlyosabb következményeket is felsorol. Tekintve a bűnszervezetben elkövetéshez kapcsolódó rendkívüli hátrányokkal járó büntetési lehetőségeket, tapasztalatunk szerint a bírák a szigorú törvényi rendelkezések szem előtt tartásával, de igen nagy körültekintéssel szabják ki a büntetéseket, sokszor alkalmazva az enyhítő szabályokat. Erre példa, amikor az első büntényes önálló elkövetők esetében a bírák az egyébként következetesen alkalmazott végrehajtandó szabadságvesztés büntetést gyakran felfüggesztik, és az elítéltet próbára bocsátják. A külföldi elkövetőket szinte kivétel nélkül legalább négy évre kiutasítják Magyarország területéről. Magyar elkövetők esetében gyakori a jelentős összegű pénzbüntetés és vagyonekobzás kiszabása. A kiszabott büntetés szigorúságát elsősorban az embercsempészes bűncselekmény elkövetésének rendszeressége, a bűnszervezetben tevékenykedés időtartama, a részvétel minősége és az elkövetés módja határozza meg. A hosszabb ideje tevékenykedő elkövetőkkel szemben súlyosabb szankciót alkalmaz a bíróság, a bűnsegédi minőség viszont a bűnszervezetben tevékenykedés esetén is enyhítő körülményként minősül.

5 Btk. 91. § (1) bekezdés.

6 Btk. 37. § (3) bekezdés bb.) pont.

7 Btk. 38. § (4) bekezdés c) pont, 44. § (2) bekezdés b) pont.

A csempészett személy sanyargatásával megvalósuló cselekményeket súlyosabban büntetik, mint az ugyanolyan büntetési tétellel fenyegetett és gyakran előforduló üzletszerű elkövetést (Póczik et al., 2019).

A büntetések kiszabásának differenciáltságát jól tükrözi a parndorfi ügyben idehaza, a Szegedi Ítéltáblán 2019. június 20-án született jogerős ítélet. Az elsőrendű, afgán állampolgárságú vádlott, aki korábban oltalmazottként élt Magyarországon egy magyar állampolgárral élettársi kapcsolatban, valamint a másodrendű bolgár vádlott embercsempészség büntette és emberölés büntette miatt a feltételes szabadságra bocsátást kizáró életfogytig tartó fegyházbüntetést (TÉSZ) kapott. A szállítmányt előfutóként biztosító bolgár harmadrendű vádlott életfogytiglani fegyházbüntetéséből legkorábban harminc év múlva szabadulhat. A hűtökamion bolgár vezetője – negyedrendű vádlottként – szintén (tényleges) életfogytig tartó fegyházbüntetésben részesült. Az ötöd- és hatodrendű vádlott büntetése hat, illetve öt év börtönben letöltendő szabadságvesztés lett. A szökésben lévő hetedrendű vádlottra a bíró bünszervezetben elkövetett embercsempészség és 67 rendbeli társtettesként elkövetett életveszélyt okozó testi sértés büntette miatt nyolc év börtönbüntetést szabott ki. A nyolcad-, kilenced-, tized- és tizenegyedrendű vádlottak ítélete négyéves börtönbüntetés lett. A szintén szökésben lévő tizenkettedrendű vádlott nyolc év börtönt kapott, a tizenharmadrendű vádlottat ötéves börtönbüntetésre ítélték. A Franciaországban elfogott tizenegyedrendű bolgár vádlott társtettesként, folytatólagosan elkövetett embercsempészség miatt négy év fegyházbüntetésben részesült. Négy év és nyolc hónap tartamú fegyházbüntetést kapott az a később elfogott bolgár férfi, aki ezer euróért legalább hat személyt szervezett be az embercsempészség megvalósításába, köztük a negyedrendű vádlott sofőrt és a harmadrendű előfutót (URL4).

Összegzés

Az országhatárok szigorú ellenőrzése és az illetéktelen behatolókkal szembeni védelme a modern közigazgatási intézmények kialakulása óta elsődleges fontosságú. Annál fontosabb, minél nagyobb számú tömeg igyekszik jogellenes módon belépni egy idegen ország területére. Ezért nem meglepő, hogy mára az idegenek illegális bejuttatása egy adott országba a bűnözés más, magasabb ismereteket és szervezetséget igénylő ágaihoz hasonlóan kvázi szakmává vált, betagozódott a nemzetközi szervezett bűnözői hálózatokba, és mind technikai, mind szervezeti tekintetben folyamatosan fejlődik. Ezt a folyamatot felgyorsította a vasfüggöny leomlása és a feltartóztathatatlan globalizáció. Az elmúlt évtizedekben a korábbi embercsempész-szervezetek jelentős átalakuláson

mentek át, alkalmazkodtak a gazdasági, politikai, jogi környezet változásaihoz. Magyarországon a rendszerváltozást követő években lazán szervezett és alkalmasan tevékenykedő csoportok működtek. Ezek a kis létszámú, változó személyi összetételű embercsempész csoportok mára professzionálissá váltak, és beilleszkedtek a nemzetközi hálózatok kapcsolatrendszerébe. Nemzetközi szinten a kibocsátó országokban tevékenykedő toborzók és szervezők képezik a hálózat gyökerét. A közbülső szinten többféle, olykor speciális helyismeretet és szaktudást igénylő feladatokat kell megszervezni és elvégezni, valamint ezek elvégzését ellenőrizni. A célországhoz közeledve a helyi szintű felderítésért és az utolsó köztes határátlépésekért, illetve végül a célországba történő belépés biztonságos végrehajtásáért a helyi szintű, szükségképpen már erősen konspirált és részfeladataiban funkcionálisan elkülönülő aleggységekre és specialistákra bontott szervezet a felelős. Az embercsempészet finanszírozása bonyolult illegális pénzügyi műveletekkel történik, ezekben a kriptovaluták is szerepet kapnak. A bűnüldözésnek a nemzetközi együttműködés során számos eljárási és bizonyítási problémával, valamint a bizonyítékok törvényes beszerzését és felhasználhatóságát érintő nehézségekkel kell szembenéznie. A nemzetközi szervezettségben tevékenykedő bűnözői hálózatok felderítése nemzetközi büntetőügyi együttműködést igényel. Az EU tagállamai közötti büntetőügyi együttműködés egyik, mára igen eredményesnek bizonyult formája a JIT-ek megszervezése, amelyek határokon átnyúló nyomozásokat folytatnak. E közös nyomozócsoportokban két vagy több tagállam hatóságainak tagjai jogosultak részt venni bármely részes tagállam eljárási cselekményeiben, a kiküldött tag pedig saját tagállamának illetékes hatóságainál nyomozati cselekményeket kezdeményezhet. A nyomozócsoport által beszerzett bizonyítékok valamennyi részes tagállamban folyó büntetőeljárásban felhasználhatók. Az empirikus kutatás rávilágított arra, hogy a magyar bíróságoknál embercsempészési ügyekben igen következetes és differenciált ítélezési gyakorlat érvényesül. Ezt támasztja alá a parndorfí halálkamion elkövetőinek ügyében hozott jogerős ítélet is.

Felhasznált irodalom

- Bezsenyi T. (2018). A közös nyomozócsoportok hatékonysága az emberkereskedelem elleni küzdelemben. In Frigyer L. (Szerk.), *Nemzetközi jellegű szervezett bűnözés nyomozásának kutatása információáramlási szempontból I.: Tanulmánykötet* (pp. 64-84). Nemzeti Közzolgálati Egyetem.
- Farkas Á. (2016). A kölcsönös elismerés elve az európai büntetőjogban I. *Ügyészégi Szemle, 1*, 93-94.

- Frontex (2020). *Risk Analysis for 2020*. Office of the European Union. https://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/Risk_Analysis/Annual_Risk_Analysis_2020.pdf
- Gaál Gy. (2005). *Az embercsempész tevékenység megjelenési formáinak és módszereinek változásai a Magyar Köztársaság államhatárán 1991-2003 között*. Doktori értekezés. Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem.
- Hautzinger Z. (2020). A migráció szabályozásának reaktív tényezői. *Belügyi Szemle*, 68(9), 47-62. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2020.9.3>
- Málnássy A. (2016). Az európai külföldi harcosok és az Iszlám Állam támogatói által használt terrorfinanszírozási módszerek. *Terror és Elhárítás*, 2, 42-61.
- Póczik Sz. (2017). A migrációs-specifikus bűnelkövetés néhány aspektusáról. *Kriminológiai Tanulmányok*, 54, 155-180.
- Póczik Sz. (2018). A határárral kapcsolatos bűncselekmények elkövetőinek szociológiai vizsgálata a Csongrád megyei büntetőeljárások alapján. *Kriminológiai Tanulmányok*, 55, 10-28.
- Póczik Sz., Bolyky O. & Sárík E. (2019). Migrációs válság, embercsempészség, büntetékiszabás. *Ügyészek Lapja*, 26(6), 35-58.
- Rijken, C. (2006). Joint Investigation Teams: Principles, Practice, and Problems – Lessons Learnt from the First Efforts to Establish a JIT. *Utrecht Law Review*, 2, 99-118. <https://doi.org/10.18352/ulr.28>
- Schmidt G. (2017). Tradíciók versus hatékonyság - Nemzetközi együttműködés a szervezett embercsempészség miatt indult bűnügyekben. *Ügyészek Lapja*, 24(5), 79-90.
- Szijártó I. (2019). Az Europol és az Eurojust szerepe a közös nyomozócsoportokban. *Ügyészek lapja*, 26(6), 59-73.
- Titkárság (2018). *JITs-Funding-Guide_HU. A közös nyomozócsoportok finanszírozási útmutatója*. Közös Nyomozócsoporti Hálózat Titkársága. 08/01/2018, 3. verzió. https://www.eurojust.europa.eu/sites/default/files/Partners/JITs/JITs-Funding-Guide_HU.pdf
- Útmutató (2017). *Közös nyomozócsoportok - Gyakorlati útmutató*. Az EU Tanács Főtitkársága, Brüsszel, február 14. <https://docplayer.hu/106478118-6128-1-17-rev-1-mlh-tk-ia-dg-d-2b.html>
- Windt Sz. (2008). Legális és illegális bevándorlás az Európai Unió néhány fontosabb országában. In Póczik Sz. & Dunavölgyi Sz. (Szerk.), *Nemzetközi migráció – nemzetközi kockázatok* (pp. 181-424). HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft.
- Xanthaki, H. (2006). Eurojust: Fulfilled or Empty Promises in EU Criminal Law? *European Journal of Law Reform*, 8(2-3), 175-197.

A cikkben található online hivatkozások

URL1: *Egyre magasabb szintű támogatás állhat a migránsok mögött*. <https://www.origo.hu/itthon/20200201-bakondi-gyorgy-egyre-magasabb-szintu-tamogatas-allhat-a-hatarsertok-mogott.html>

URL2: *The Global Refugee Crisis, Region by Region*. <https://www.nytimes.com/interactive/2015/06/09/world/migrants-global-refugee-crisis-mediterranean-ukraine-syria-rohingya-malaysia-iraq.html?mtrref=undefined&gwh=ADBF01CE8015D0D08138F87D0296C74B&gwt=pay&assetType=PAYWALL>

URL3: *Bitcoin, a modernkori bűnözők tulipánja?* <https://arsboni.hu/bitcoin-a-modernkori-bunozok-tulipanja/>

URL4: *Életfogytiglant kaptak a parndorfi halálkamion főbb embercsempészei*. https://index.hu/belfold/2019/06/20/parndorfi_halalkamion_furgon_71_halott_menekult_masodfoku_itelet_embercsempeszet/

URL5: *After the money: Prices for people smuggling on Central and Western Mediterranean routes*. Frontex News 2020. <https://frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/after-the-money-prices-for-people-smuggling-on-central-and-western-mediterranean-routes-EHDFJg>

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Póczik Sz. (2021). Embercsempészás, nemzetközi bűnügyi együttműködés, ítélethozatal. *Belügyi Szemle*, 69(10), 1851-1868. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.10.12>